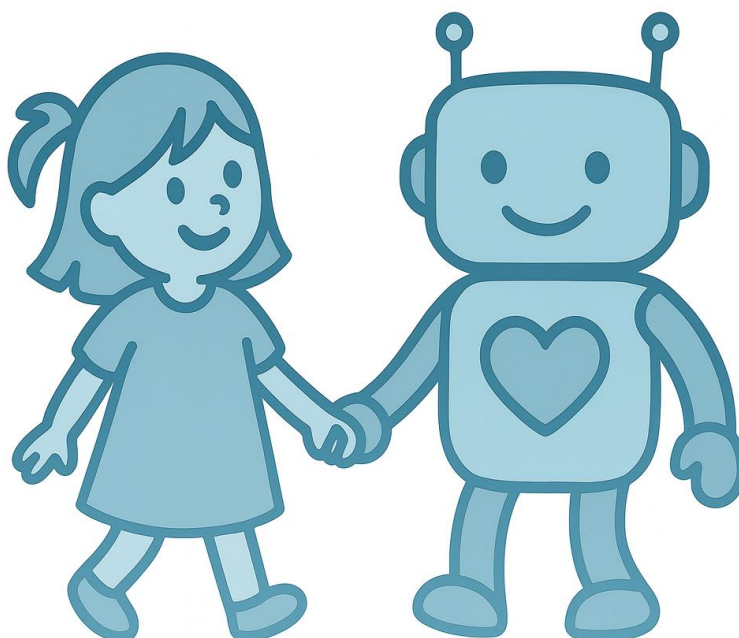

AZ ÓVODAI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA (ONAP)

ÉS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA KAPCSOLATA:

kapcsolódási pontok és új perspektívák

okosóvoda műhelytanulmányok 2.

Tartalom

Bevezetés.....	3
Az ONAP alapelvei és az MI kapcsolata	4
Kapcsolódási pontok.....	7
Új perspektívák.....	10
Összegzés	12

Ajánlás óvodapedagógusoknak

Kedves Kollégánk

Ez a letölthető műhelytanulmány abban szeretne segíteni, hogy könnyebben átlásd: az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) és a mesterséges intelligencia (MI) nem egymásnak ellentmondó világok, hanem egymást kiegészítő keretek lehetnek. Az ONAP alapelvei - a játék elsődlegessége, az érzelmi biztonság, a gyermekközpontúság - olyan biztospontok, amelyekhez az új digitális eszközök is illeszthetők, ha tudatosan és felelősen alkalmazzuk őket.

Jelen műhelytanulmány arra biztat, hogy az MI-t ne fenyegetésként, hanem lehetőségként lásd: olyan eszközként, amely segítheti a differenciált fejlesztést, a szociális és az érzelmi kompetenciák támogatását, vagy éppen támogathatja az óvodapedagógus szakmai munkájának könnyítését. A döntés azonban mindig a Tiéd marad: Te vagy az, aki értelmezi, keretezi és a gyermekek javára fordítja a technológia lehetőségeit.

Fogadd kíváncsisággal, nyitottsággal, hiszen tudod: a legfontosabb mindig a gyermeki mosoly, a biztonságos kapcsolat és a játék öröme - ezekhez csatlakozhat az MI, sohasem a helyükbe lépve.

Bevezetés

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) az óvodapedagógia irányítóje Magyarországon. Egyregyakrabban merül fel a kérdés: hogyan illeszthető be a mesterséges intelligencia az ONAP szellemiségébe? A válasz nem egyértelmű, de az alapelvekhez híven kijelölhetők a kapcsolódási pontok.

Az ONAP alapelvei és az MI kapcsolata

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) olyan érték- és szabályrendszer nyújt, amely minden magyarországi óvoda számára iránytűként szolgál. A mesterséges intelligencia (MI) alkalmazása e keretek között csak akkor lehet legitim és pedagógiai hasznos, ha illeszkedik az ONAP alapelveihez. Az alábbiakban négy kiemelt alapelv és az MI közötti kapcsolatot bontjuk ki.

1. Gyermeki jogok és méltóság

Az ONAP alapvetése, hogy minden gyermek egyedi és megismételhetetlen személyiség, akinek jogait és méltóságát az óvodai nevelés során tiszteletben kell tartani. Ez az elv az MI esetében különösen fontos: az algoritmusok által gyűjtött és feldolgozott adatok (pl. fejlődési információk, viselkedési minták) nem válhatnak a gyermek személyisége elleni beavatkozás eszközeivé. Az MI-alkalmazások nem működhetnek megfigyelő vagy értékelő rendszerekként, amelyek stigmatizálhatják a gyermeket. A kulcs az átlátható adatkezelés és a szülők, az óvodapedagógusok bevonása, hogy mindenki értse: milyen adatok gyűlnek, és hogyan szolgálják a gyermek érdekét.

2. Ajáték elsődlegessége

Az óvodáskor legfőbb tevékenysége a játék, amely egyszerre fejleszti a kognitív, érzelmi és szociális képességeket. Az ONAP szerint minden tanulás a játékba ágyazottnak, élményszerűen történik. Az MI tehát nem válhat a játék helyettesítőjévé: nem veheti át a szerepét, és nem alakíthatja át az óvodai napokat digitális feladatok

sorozatává. Ehelyett akkor lehet értékes, ha a játék kreatív kiterjesztését szolgálja - például egy rajz életre keltése kiterjesztett valóságban (Quiver AR), vagy a közösen kitalált történetek folytatása egymesélő applikáció segítségével. Így az MI a fantázia és az élményszerű tanulás szövetségesevé válik, nem pedig a szabad játék riválisává.

3. Érzelmi biztonság

Az ONAP egyik legfontosabb alapelve, hogy a gyermekek érzelmi biztonságban, szeretetteljes és bizalmi környezetben fejlődjenek. A digitális eszközök csak akkor illeszthetők be ebbe a térbe, ha nem gyengítik a gyermek és az óvodapedagógus közötti bensőséges kapcsolatot. Az MI soha nem pótolhatja az ölelést, a figyelmes meghallgatást, a mosolyt - ezek adják az óvodai nevelés emberi magját. Ha viszont az MI eszközei a háttérben támogatják az óvodapedagógust (például adminisztrációs feladatok könnyítésével), akkor hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az óvodapedagógus még több időt fordítson a gyermekek érzelmi szükségleteire. A hangsúly tehát a kiegészítésen, nem a helyettesítésen van.

4. Egyéni fejlődés támogatása

Az ONAP kiemeli az egyéni bánásmód elvét: minden gyermek saját ütemében, saját adottságainak figyelembevételével fejlődik. Az MI eszközei - például az adaptív tanulási alkalmazások - lehetőséget adhatnak arra, hogy az óvodapedagógus differenciált feladatokat alkosson, inspirációkat kapjon. Egyes gyermekeknek egyszerűbb, másoknak összetettebb kihívásokat kínálhatnak, ezzel támogatva az egyéni

fejlődési utakat. Ugyanakkor az értelmezés továbbra is az óvodapedagógus feladata: ő az, aki felismeri a gyermek aktuális érzelmi és kognitív állapotát, és felelősen dönt arról, hogy az MI által javasolt feladat valóban megfelel-e a gyermek szükségleteinek.

Az ONAP és az MI kapcsolata tehát nem ellentmondásos, hanem kiegészítő. Az MI csak akkor válhat az óvodai nevelés értékes részévé, ha tiszteletben tartja az ONAP alapelveit: a gyermeki méltóságot, a játék elsődlegességét, az érzelmi biztonságot és az egyéni fejlődés támogatását. Ebben a keretben az MI nem rivális, hanem szövetséges - egy új eszköz, amelyet az óvodapedagógus használhat a gyermekek javára.

Kapcsolódási pontok

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) és a mesterséges intelligencia (MI) kapcsolata nem elméleti távolság, hanem konkrét, a mindennapi gyakorlatban megjelenő érintkezési pontok összessége. Ezek a pontok mutatják meg, hogy a pedagógiai alapelvek hogyan találkozhatnak a digitális technológiák lehetőségeivel anélkül, hogy sérülne a gyermekközpontúság és a nevelés humán jellege.

Digitális eszközök és játék

A játék elsődlegessége az óvodáskorban megkérdőjelezhetetlen. Az MI itt akkor válik értékké, ha a játék kreatív kiterjesztését szolgálja. A **Quiver AR** például lehetővé teszi, hogy a gyerekek által kiszínezett rajzok 3D-ben életre keljenek, ezzel erősítve az alkotói élményt és a fantáziát. Az **Osmo Learning System** a fizikai tárgyakat kapcsolja össze a digitális környezettel: a gyermekek építkeznek, rajzolnak, kirakóznak, miközben a tablet felismeri és kiegészíti az alkotásukat. Ezek az eszközök nem váltják ki a hagyományos játékot, hanem új dimenziókat adnak hozzá, és a kíváncsiságot állítják középpontba.

Szociális és érzelmi fejlődés

Az óvodáskor nemcsak a kognitív, hanem a szociális és érzelmi készségek fejlődésének is kritikus időszaka. Az MI-alapú játékok és applikációk akkor lehetnek hasznosak, ha az empátia, a közös élmény és a társas kapcsolatok erősítését szolgálják. Vannak olyan alkalmazások, amelyek érzelmek felismerésére tanítanak játékos formában, vagy szimulált szituációkban segítik a gyerekeket abban, hogyan reagáljanak

mások érzéseire. Ezek nem pótolják az óvodapedagógus és a kortársak közötti valódi interakciót, de támogathatják a gyerekek érzelmi intelligenciájának fejlődését és segíthetik az érzelmek kifejezését, megértését.

Differenciált fejlesztés

Az ONAP alapelve az egyéni fejlődési utak tiszteletben tartása. Az MI ebben jelentős támogatást nyújthat, hiszen képes adaptív feladatokat kínálni a gyermek aktuális képességeihez igazodva. Ez lehetővé teszi, hogy minden gyermek a saját ütemében haladjon, miközben sikerélményekhez jut. Egyes alkalmazások egyszerűbb, mások komplexebb feladatokat ajánlanak, attól függően, hogy a gyermek milyen szinten áll. Az óvodapedagógus így több figyelmet fordíthat a személyes kísérésre, miközben az MI ötletekkel és javaslatokkal segíti a differenciálást. Fontos azonban hangsúlyozni: az MI által felkínált lehetőségek csak akkor válnak valóban értékké, ha az óvodapedagógus értelmezésén és döntésén keresztül illeszkednek a csoport mindennapjaiba.

Az óvodapedagógus autonómiája

Az MI használata az óvodai nevelésben soha nem lehet külső kényszer, hanem mindig az óvodapedagógus szakmai döntésén kell alapulnia. Ő dönti el, hogy mikor, milyen mértékben és milyen eszközökkel építi be a technológiát a csoport életébe. Ez ösztönzi, hogy az MI ne korlátozza, hanem támogassa az óvodapedagógus autonómiáját és kreativitását. Az ONAP szellemisége szerint az óvodapedagógus

személyisége, szakmai tapasztalata és felelősségvállalása adja a nevelési folyamat hitelességét - az MI csak eszköz, amely segíti, de sosem helyettesíti őt.

Ezek a kapcsolódási pontok mutatják meg, hogyan illeszthető be az MI az ONAP alapelveihez. A digitális eszközök a játék, a szociális-érzelmi fejlődés, az egyéni differenciálás és az óvodapedagógusi autonómia keretei között válhatnak az óvodai mindennapok értékes kiegészítőivé. A siker kulcsa mindig a tudatos használat: az óvodapedagógus dönti el, hogy az eszköz a gyermek javát szolgálja-e, és valóban erősíti-e az óvodai nevelés emberi és értékalapú karakterét.

Új perspektívák

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) és a mesterséges intelligencia (MI) közötti kapcsolatban a legfontosabb felismerés, hogy a hangsúly nem a technológia mennyiségi bevezetésén, hanem annak **pedagógiai értelmezésén** van. Az óvoda feladata nem az, hogy minél több digitális eszközt adjon a gyermek kezébe, hanem az, hogy segítse őt eligazodni a digitális világban, amelyben már most is él. Az óvodás gyermeknek nincs szüksége technológiai telítettségre - sokkal inkább olyan pedagógiai kísérésre, amelyben megtanulja: hogyan érthetők meg, hogyan kereshetők és hogyan használhatók a digitális jelenségek a mindennapi életben.

Az MI ezért nem jelent „új szabályt” az óvodai nevelésben. Nem arról van szó, hogy az ONAP mellé egy új digitális alapprogramot kellene írni, hanem arról, hogy a meglévő alapelvek - gyermeki jogok, játék elsődlegessége, érzelmi biztonság, differenciálás - új kontextusba kerülnek. A kérdés tehát az: **hogyan fordíthatjuk le az MI nyújtotta lehetőségeket ezeknek az alapelveknek a nyelvére?**

Új perspektívát jelent például, hogy a digitális világ értelmezése is a játék része lehet. Egy mesélő alkalmazás nem azért fontos, mert technológia, hanem azért, mert lehetőséget ad a gyerekeknek, hogy közösen meséljenek, kérdéseket tegyenek fel, és a történetet saját élményeikkel gazdagítsák. Ugyanez igaz egy rajzokat életre keltő applikációra: nem a 3D-animáció a lényeg, hanem az, hogy a gyermek alkotásából élmény születik, amely megerősíti önbizalmát és kreativitását.

Az óvodapedagógus szemszögéből az új perspektíva azt jelenti, hogy az MI-alkalmazások nem a munkát váltják ki, hanem **új értelmezési és tervezési lehetőségeket nyitnak meg**. Egy adaptív feladatot kínáló alkalmazás például ötletforrás lehet a differenciálásban, de nem helyettesíti a pedagógus döntését. Az MI így az óvodapedagógus partnere, nem pedig versenytársa.

Hosszú távon az MI az óvodai nevelést olyan irányba segítheti, ahol a gyermekek nem csak eszközhasználókká, hanem **digitális világuk tudatos értelmezőivé** válnak. Az óvoda tehát nema „minél több technológia” helyszíne, hanem az a tér, ahol a gyermek megtanulhatja: a digitális eszközök mögött is értékek, szabályok és emberi kapcsolatok állnak. Így az MI nem idegen elem az óvodában, hanem **új lehetőség** a meglévő keretek gazdagítására - az óvodapedagógus vezetésével, a gyermek javára.

Összegzés

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONAP) és a mesterséges intelligencia (MI) kapcsolata nem ellentmondásos, hanem kiegészítő jellegű lehet, ha az óvodapedagógusok tudatosan és felelősen keretezik a technológia használatát. Az ONAP alapelvei - a gyermeki jogok tisztelete, a játék elsődlegessége, az érzelmi biztonság és a differenciált nevelés - olyan biztos alapot nyújtanak, amelyekhez az MI is kapcsolódhat. Ebben a megközelítésben az óvodapedagógus szerepe kulcsfontosságú: ő az értékőrző és az értelmező, aki eldönti, miként illeszkedik a digitális világ a gyermek mindennapjaiba. Ha ez a szerep érvényesül, akkor az MI nem fenyegetést, hanem lehetőséget jelent: segítheti a gyermekek kognitív, érzelmi és szociális fejlődését, miközben a nevelés emberi oldala - a személyes figyelem, a szeretet és a közös játék - továbbra is az óvodai élet középpontjában marad.

Az óvodapedagógus értékei mutatják az utat, az MI pedig új ösvényeket nyithat.